

การใช้พื้นที่และลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรรายแปลง

ถอดบทเรียนจาก นายจำนงค์ หาคประดับ
หมอดินอาสาประจำอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ลักษณะพื้นที่

พื้นที่ทำการเกษตรเป็นชุดดินสันทราย (Sai) มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินทรายปนดินร่วน สีเทาหรือน้ำตาลปนเทา มีจุดสีน้ำตาลปนเหลือง หรือสีเหลืองปนน้ำตาลอ่อน และอาจพบศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ เป็นดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าว บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ หรือใช้ปลูกไม้ยืนต้น

การดำเนินการ

1. ปรับปรุงบำรุงดิน ปรับปรุงดินกรดด้วยโดโลไมท์ เพิ่มอินทรีย์วัตถุ เติมความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบ ใช้สารเร่งซุเปอร์ พด. 2 ผลิตน้ำหมักชีวภาพ จากผลไม้สุก 4 ชนิด ได้แก่ กล้วยน้ำว่า มะละกอ ฟักทอง และสับปะรด ผสมกับเปลือกกุ้ง และเปลือกไข่ไก่ การนำไปใช้กับพืชแต่ละชนิดจะมีอัตราการผสมไม่เท่ากัน ในไม่ผลจะใช้น้ำหมักชีวภาพ 1 ลิตรต่อน้ำ 10 ลิตร ในพืชผักสวนครัว ใช้น้ำหมักชีวภาพ 1 ลิตรต่อน้ำ 2 ลิตร และปลูกพืชสมุนไพรหลายชนิด เพื่อนำมาใช้เป็นยารักษาโรค แทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน และนำมาต่อยอดด้วยการนำสารจากสมุนไพรเหล่านั้นมาผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่ผลิตจากสารเร่งซุเปอร์ พด. 7

2. หมอดินอาสามีความตั้งใจนำระบบอินทรีย์เข้ามาใช้ เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ ดินมีความสมบูรณ์ขึ้น เกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี ไม่ปนเปื้อนสารเคมีจากทั้งดิน น้ำ อากาศ เป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพ และความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน ถือเป็นหัวใจของเกษตรอินทรีย์ การทำเกษตรอินทรีย์นั้นต้องหาวัสดุอินทรีย์ต่างๆ มาคลุมหน้าดินอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นฟาง ไม้ ไม้ ซึ่งอินทรีย์วัตถุเหล่านี้จะกลายเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตและจุลินทรีย์ในดิน ทำให้ดินฟื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้ง และการไม่ใช้สารเคมีต่างๆ เช่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยังเป็นการช่วยให้ดินสามารถฟื้นความสมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้พืชที่ปลูกมีความแข็งแรงต้านทานต่อโรคและแมลงรวมทั้งให้ผลผลิตต่อพื้นที่สูง

3. การจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ มียอดขายที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ทำให้สินค้าออร์แกนิก หรือ สินค้าเกษตรอินทรีย์กลายเป็นอีกหนึ่งทางเลือกเพื่อสุขภาพที่ได้รับความนิยมอย่างสูง

4. การจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการดำรงชีวิตของตนเองและภายในครอบครัว เมื่อเห็นตัวเลขจะทำให้เข้าใจว่าสิ่งไม่จำเป็นนั้นมีมากหรือน้อย การทำบัญชีครัวเรือนในเรื่องรายรับรายจ่าย คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เป็นสิ่งที่ช่วยให้การทำสวนผสมผสานตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเห็นผลจริงอย่างเป็นรูปธรรม ผลดีของการทำบัญชีครัวเรือนจะช่วยเป็นเครื่องมือในการควบคุมทิศทางการใช้จ่าย ทำให้ทราบว่าควรกำหนดรายจ่ายให้สอดคล้องกับรายรับ เพื่อให้มีเงินเหลือเก็บ

ถอดบทเรียนโดย นายวิชาญ ตูคำ สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา
รวบรวมโดย กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย

